

O troch daroch kráľov

V obrade posvätenia človeka máme studňu najrôznejších podnetov k vnútornej práci. Táto úvaha chce v nadväznosti na evanjelium o Troch kráľoch či mudrcoch niečo málo z toho popísať. Rozprávania evanjelia nás oslovujú už len svojimi krásnymi obrazmi – hviezda, ktorá sa objavuje na nebi a vedie Troch kráľov do Betlehema, kde nájdú v dome panny vytúžené dieťa a obetujú mu svoje dary –, ale je možné hľadať v nich hlbší zmysel, ktorý nám umožňuje spoznať hlbšie aj samých seba.

V slovách vsuvky vianočného obradu je miesto, kde sa zjavuje veľký ideál človeka alebo cieľ, o ktorý má usilovať. Človek sa raz pripojí svojím hlasom do zboru anjelských hierarchií, aj keď ako najnižšia priečka na zlatom rebríku. Hierarchie na to čakajú, lebo ľudský hlas v ich obetnom speve nesmie chýbať. Tomu však majú predchádzať dva kroky: človek má spoznať božské viditeľne, aby sa v ňom mohla vznietiť láska pre neviditeľné. Na túto lásku, ktorá sa vznieti slobodným poznávaním ducha, anjelské hierarchie čakajú ako na príspevok ľudstva pre pokrok sveta.

Traja králi o tom vedia a hľadajú cestu ku splneniu tohto proroctva. Hviezda ich vedie, a keď uvidia dieťa, spoznajú božské viditeľne a ich láska k neviditeľnému sa završí. Potom môžu právom obetovať svoje dary. Sú prví, ktorí to vedia urobiť, a takto sú naším vzorom.

Čo oni vlastne obetujú? Iste nie sme v omyle, keď v daroch vidíme ozajstné zlato, kadidlo a myrhu. Ale to nie je podstatné. Dary sú zároveň symbolom, alebo – lepšie povedané – sú vonkajším výrazom niečoho neviditeľného, totiž troch duševných síl človeka, aké raz majú byť vo svojej dokonalosti. Zlato je výrazom myslenia vystupňovaného k múdrosti, kadidlo je výrazom cítenia vystupňovaného k najvyššej láske, a myrha poukazuje na dokonalú vôľu, ktorá má v sebe liečivé a smrť premáhajúce sily.

Zlato je hmotou, ktorá takmer nepodlieha pozemským vplyvom, ako by sa ho pozemské pomery netýkali. Je takmer nemeniteľné, akoby večné. Je však veľmi ťažkou hmotou, ale zároveň sa dá vyklesať tak jemne, že sa stane priesvitným. Spája v sebe tiaž so svetlom. Ako by vyzerali naše myšlienky, keby sa podobali zlatu? Mali by spájať pozemskú realitu s jej večnou podstatou, tak, že pozemská realita by sa akoby stala priesvitnou, a večná podstata by cez ňu prežarovala.

Kadidlo pochádza z rastlinnej ríše. Je to živica, ktorá vzniká na kôre dvoch stromov (olibanum a styrax), keď je kôra zranená. Je vlastne zhustenou životnou miazgou týchto rastlín, ale osobitou miazgou tým, že obsahuje látky, ktoré sa väčšinou objavujú v kvetoch. Preto kadidlo tak krásne vonia. Keď ho dáme na horúci uhlík, tvoria sa malilinké kvapôčky z vyparenej živice, ktoré sa vznášajú vo vzduchu a zviditeľňujú jeho prúdenie. Ako by sa malo správať naše cítenie, keby bolo ako kadidlo? Nechcelo by nič samo pre seba, ale chcelo by vnímať, čo prúdi medzi rôznymi bytosťami, otvárať sa im ako kvet a nechať sa oplodniť. To nazývame odovzdanosťou či láskou. Vôňa kadidla je akoby ich vonkajším výrazom.

Myrha je tiež živica zo stromu, ktorý rastie v Afrike a na Blízkom východe. Má trpkú chuť, ktorá vyvoláva pocit, ako by sa stiahlo vedomie v tom bode, ktorého sa myrha dotýka. Aplikuje sa aj ako liek proti zápalovým procesom v tele. Ďalej ju Židia používali pri pochovávaní. Možno najdôležitejšie miesto mala v náboženstve, kde slúžila ako zložka svätého oleja, ktorým boli pomazaní králi a kňazi. Tento akt ich svätenia znamená, že mali akoby zomrieť, ale potom opäť vstať k novému, vyššiemu životu. S myrhou je teda spojená sila prekonania smrti. Ako by sa mala prejaviť naša vôľa, keby bola ako myrha? Mala by čo najviac klásť zárodoky budúceho vyššieho života bez ohľadu na vonkajší úspech.

Tri dary kráľov nám môžu byť praobrazom duševných síl v ich dokonalosti. V inej podobe ich nájdeme v Obrade posvätenia človeka ako vsuvky medzi hlavnými časťami obradu. Krédo nám zjavuje veniec dvanástich večných myšlienok, skrze ktoré môžeme pochopiť vývoj človeka i sveta, tiché vykiadanie v strede obradu nás vedie k vyrovnanému a živému cíteniu a Otčenáš vychováva našu vôľu, aby mohla správne uchopiť budúcnosť. Tak nás Traja králi a ich dary sprevádzajú celým rokom.